

3. Бірыла М В Беларуска антрапанімія 2: Прозвішчы, утвораныя ад апеліятыўнай лексікі – Мінск, 1969.
4. Веселовский С Б. Ономастикон. Древнерусские имена, отчества, фамилии. - М., 1974.
5. Грінчейко Б Д. Словарь української мови. – К., 1907–1909. – Т. I–IV.
6. Даль В И. Голковый словарь живого великорусского языка. – М., 1955. – Т. I–IV.
7. Етимологічний словник української мови / За ред. О.С. Мельничука – К., 1982–1989 – Т. 1–3.
8. Заимов Й. Български именник – София, 1988
9. Козлова Р.М. Структура праславянского слова (праславянское слово в генетическом гнезде). – Гомель, 1997
10. Морошкин М. Славянский именослов или собрание славянских личных имен в алфавитном порядке. – Спб., 1868.
11. Переписні книги 1666 р. – К., 1933
12. Редько Ю.К. Довідник українських прізвищ. – К., 1969.
13. Реєстр Війська Запорозького 1649 року - К., 1995.
14. Справочник киевских телефонов. – К., 1976.
15. Словарь русских народных говоров / Под ред. Ф.П. Филина и Ф.П. Сороколетова. – Л., 1966–2000. – Вып. 1–34.
16. Словник української мови - К., 1970–1980. – Т. I–XI.
17. Тупиков Н М. Словарь древнерусских личных собственных имен // Записки Отделения русской и славянской археологии Императорского русского археологического общества. Спб., 1903 – Т. 6 – С. 86–914
18. Фасмер М. Этимологический словарь русского языка. – М., 1964–1973 – Т. I–IV
19. [Худаш М.Л.]. Складні українські особові назви середини XVII ст. (на матеріалі реєстру запорізького війська Богдана Хмельницького, складеного після Зборівського договору 1649 р.) // Питання історії української мови – К. 1970. – С. 158–176.
20. Этимологический словарь славянских языков. Праславянский лексический фонд / Под ред. О.Н. Трубачева – М., 1974–2001. – Вып. 1–28.
21. Gebauer J. Slovník staročeský – Praha, 1970 – D. I–II
22. Leksik prezimena socialistička republika Hrvatske. - Zagreb, 1976.
23. Miklosich F. Die Bildung der slavischen Personennamen // Denkschriften der kaiserlichen Akademie der Wissenschaften. Philosophisch-historische classe – Wien, 1860 – Bd 10 – S. 215–330
24. Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika – V Zagrebu, 1880–1976. – D. I–XXXIII.
25. Svoboda J. Staročeská osobní jmena a naše příjmení. – Praha, 1964
26. Słownik staropolskich nazw osobowych. – Wrocław etc., 1965–1985. – Т. I–VII
27. Wójtowicz M. Древнерусская антропонимия XIV–XV вв. Северо-Восточная Русь – Poznań, 1986.

Наталія Журавльова (Запоріжжя)

ПРО ВЕЛИЧАННЯ НА ІМ'Я ТА ПО БАТЬКОВІ У ЛИСТАХ ПИСЬМЕННИКІВ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

The significant way of expressing politeness towards addressee in the epistolary style of the 19th - the beginning of the 20th century is etiquette patterns of calling by name and patronymic. They function actively in the letters of the writers of Eastern Ukraine and they aren't almost used by Western Ukrainian experts of fiction style. The majority of the authors use both names in such patterns in vocative or nominative case. The existence of variants testifies to the absence of the united literary norm at that period of time.

При ознайомленні з епістолярною спадщиною кращих представників українського письменства XIX – початку XX ст звертає на себе увагу той факт, що засобом вираження ввічливості та шанобливості в етикетній ситуації звергання виступають мовні формули, до складу яких входить власне ім'я та назва по батькові. Одні автори послуговуються такими етикетними конструкціями часто, а деякі письменники майже зовсім їх не використовують.

І це не випадково, оскільки на сьогодні серед мовознавців немає єдиної думки з приводу вживання в українському мовному етикеті імен по батькові.

Так, дослідниця С. К. Богдан у своїй книзі “Мовний етикет українців традиції і сучасність” (К., 1998), аналізуючи етикетні вислови, вживані в епістолярію Лесі Українки, зауважує, що “звертання на ім'я та по батькові не типові для українців, трапляється дуже рідко в її листах, переважно до російськомовних адресатів” [1: 376]. Подібну думку висловила і мовознавець Лариса Масенко у роботі “Українські імена і прізвища” (К., 1990) в українському середовищі тричленна формула найменування особи (ім'я, по батькові, прізвище) не типова. Звичай уживати імена по батькові у функції швишобливої форми іменування під впливом російської мови набув поширення на Лівобережжі [6: 17, 18].

У той же час ще П. О. Кулш у 1893 р. у листі до М. Павлика писав: “Високоповажний Добродію Михайло... та й не знаю, як Вас величати по отчеству; а в нас, у Русі, ще й за боянівських часів вич значило чоловіка значного, так як у Поляків ський – шляхтича, дідича. Вони худобою пишались (нарицаху имена своя на землях своих), а ми величались хоробрими батьками (се краще)” [2: 283]. Професор І. І. Огієнко (Митрополит Іларіон) у книзі “Національна літературна мова. Як писати і говорити по-літературному” (Вінніпег, 1959) пише про те, що “уся українська давня історія добре знає звичай звати по іменню та по батькові -- і ця традиція живе в нас уже над тисячу літ” [9: 247]. Як стверджує вчений, про звичай звати не тільки по іменню, але й по батькові свідчать українські літописи, актові мова, Київські стародруки, Стародубські чернігівські акти 1664 – 1665 рр. та інші джерела. “Думка, ніби назви по батькові – це московський вплив, ця думка історично неправдива: кожний давній літопис наш, писаний в нас ще до початку московського впливу на Україну, має сотні назв по батькові, а це виразно говорить, що звати по батькові – це наш давній український звичай” [9: 249]. Професор Петро Одарченко у статті “Назви по батькові в українській мові (Відповідь п. Іванові Чинченкові)” теж пише про те, що назви по батькові відомі ще з літописів. Так, Київський літопис 1151 року згадує про князя Святослава Ольговича, а про його сина Ігоря Святославича розповідає “Слово о полку Ігоревім”, а також Київський літопис 1185 року. Ці факти свідчать, на думку вченого, що “форма по батькові існувала на Україні задовго до часів поневолення її Москвою. За часів Петра I дика Московщина зазнала великих культурних впливів України та Білорусії”. При цьому Петро Одарченко згадує працю українського вченого К. В. Харламповича “Малороссийское влияние на великорусскую церковную жизнь” (Казань, 1914). “Тоді ж під українським впливом з'явилися на Московщині українські форми по батькові на –вич”. Як свідчить К. Харлампович, священники-москалі в XVII ст. звалися тільки по імені: поп Іван, або з додатком прізвища на –ов, -ев, - Григорьев. А 1697 р. цар Петро I дозволив князеві Долгорукому називатися – “Юрій Федорович Долгорукий”. “Отже, не українці від москалів запозичили форми по батькові на –вич, а навпаки – москалі запозичили від українців ці назви по батькові” [11: 274-275]. Подібні висловлювання знаходимо і у монографії “З історії української антропонімії” М. Л. Худаша (К., 1977) “Уже найдавніші писемні пам'ятки ілюструють факт широкого (в практиці, може, й загального) вживання тут іменувань по батькові на –ич, рідше на –ов (для простонароддя) або й описових окреслень у формі “син такого-то”, причому не лише в середовищі соціальної верхівки (тут подібні приклади масові й типові), але й низів суспільства” [17: 112]. Дослідниця історії українського мовного етикету О. М. Миронюк зазначає, що “така форма гоноративу як ім'я по батькові (дуже рідко – й по матері) в давньоруську добу була насамперед засобом ідентифікації особи. У XIV – XVIII ст. продовжується традиція ідентифікації особи за іменем по батькові” [8: 13, 15].

Справді, у листах П. О. Куліша, Т. Г. Шевченка, М. М. Коцюбинського, Панаса Мирного, І. С. Нечуя-Левицького, М. П. Старицького, М. Л. Кропивницького та інших звертальні ввічливі формули на ім'я та по батькові вживаються часто.

Так, Т. Г. Шевченко у деяких листах звертається до адресатів на ім'я та по батькові, де і власне ім'я, і назва по батькові вживаються у формі називного відмінка однини: "Спасибі вам, *Григорій Степанович*, що ви мене таки це забуваєте, ще раз спасибі" (до Г. С. Тарновського) [18: 22]; "*Данило Семенович!* Дайте Федорові рукопис "Южнорусского букваря..." (до Д. С. Каменецького) [18: 272]; "Спасибі вам, *Григорій Леонтьєвич*, що ви таки не забуваєте того нечепурного Тараса..." (до Г. Л. Ткаченка) [18: 15-16].

Шанобливі звертальні конструкції на ім'я та по батькові у епістолярію Великого Кобзаря часто поширюються етикетними означеннями "широ шануємий, "вельми шануємий", "любий мій", "вельми і вельми шанобная і любая моя": "*Вельми шануємий Михайло Корнієвич!*" (до М. К. Чалого) [18: 276]; "Давно, дуже давно ми з вами не бачились. *широ шануємий Яков Васильєвич!*" (до Я. В. Тарновського) [18: 274]; і лише у листі до дружини М. Максимовича Марії Василівни Тарас Шевченко використовує ввічливе звертання, в якому і власне ім'я, і наймення по батькові стоять у кличному відмінку: "*Вельми і вельми шанобная і любая моя пані Мар'є Васильєвно!*" [18: 224].

Етикетні звертання на ім'я та по батькові поширені й у епістолярній спадщині П. О. Куліша. Обидві лексеми у таких конструкціях можуть виражатися як формами називного відмінка, так і кличного: "Посилаю Вам, *шановний Осип Максимович*, письма Гетьмана Орлика, переписані рукою Генерального Хорунжого Хашенка" (до О. Бодяньського) [2: 65]; "*Шановний Пане Земляче і Друже Осипе Максимовичу!*" (до О. Бодяньського) [2: 70]; "*Шановний друже мій Василь Васильович!*" (до В. Тарновської) [2: 71]; "Питали Ви в мене, любий і високоповажний приятелю *Василю Васильовичу*, чого я замовк?" (до В. Тарновської (сина) [2: 205]; "Високоповажний Земляченьку *Михайло Петрович!*" (до М. П. Драгоманова) [2: 281]; "Земляченьку шановний і коханий, *Михайле Петровичу!*" (до М. П. Старицького) [2: 292].

В одному з листів П. Куліша до М. П. Драгоманова натрапляємо на індивідуально-авторську шанобливу звертальну формулу, в якій іменування по батькові стоїть у препозиції до власного імені у кличному відмінку, а власне ім'я виражене формою називного відмінка: "Велико заслужений Земляченьку *Петровичу Михайло* Золотом зверху, сріблом знизу сяючий! (Так то, бачте, мені любо Ваше ім'я святе сдинити з нашим "Золотоверхим" Михайлом у Кневі. Я то вже знаю, за що люблю його і над святу Софію Ярославовну)" [2: 285]. А у деяких листах до М. Павлика П. Куліш використав звертальну модель, в якій замість власного імені вживається слово *приятель* разом з іменуванням по батькові у кличному відмінку: "Дорогий *Приятелю Івановичу!*" [2: 288]; "...а там, *приятелю Івановичу*, є люде такі, які бували в Римі..." [2: 290].

Етикетні звертання на ім'я та по батькові характерні й для епістолярію М. М. Коцюбинського. І власне ім'я, і батьківське наймення у таких конструкціях вживаються, як правило, у кличному відмінку, зрідка – у називному. "Високоповажний *Борисе Дмитровичу*, хоча пишете, що посилаєте 64 примірники "Д. л", але я ще нічого не дістав" (до Б. Д. Гринченка) [4: 345]; "Високоповажаний добродію, *Панасе Яковичу!*" (до Панаса Мирного) [4: 353]; "Ви вже нас, шановний *Іване Семеновичу*, не забудьте, бо наша мета двічі варта уваги" (до І. С. Нечуя-Левицького) [4: 342]; "Високоповажаний *Михайле Федоровичу*, посилаю Вам разом з сим бандероплю своє оповідання "Дорогою ціною". Прийміть його на знак широкого поважання й вдячності" (до М. Ф. Комарова) [4: 318]; "Високоповажана *Любов Олександрівна!*" (до Л. О. Яновської) [4: 341]. Іноколи трапляються звертальні формули, в яких власне ім'я і назва по батькові можуть стояти у різних відмінках: "Високоповажана добродійко *Ольго Петрівна!*" (до Олени Пчілки) [4: 272]; "Високоповажаний і дорогий *Михайло Петровичу*, сердечне спасибі, що одізвалися на наші запросини" (до М. П. Старицького) [4: 342].

Панас Мирний у листі від 4 квітня 1914 року до О. В. Коваленка навіть просить вибачення за те, що не знає цаймення по батькові адресата: “Вельмишановний добродію пане Олексю! Слід би додати ще й по батькові, та Ви про це ймення нічого не пишете, а я – не знаю. Вибачте, що так коротко Вас іменуую” [7: 524]. У листах Панаса Мирного шанобливі звертання на ім’я та по батькові вживаються часто: “Дорогий та серцю любий добродію Якове Васильовичу” (до Я. В. Жарка) [7: 477]; “Високоталановиті браття-товариство Іване Карповичу, Миколо Карповичу і Панасе Карповичу” (до І. К., М. К., П. К. Тобілевичів) [7: 472], “Несказанно дякую Вам, вельмишановна Мар’я Костянтинівна, за Ваші звістки про “Лімерівпу” (до М. К. Заньковецької) [7: 449]. В епістолярній спадщині письменника трапляються етикетні формули, в яких власне ім’я та іменування по батькові вживаються у різних відмінках: називному або кличному. Напр.: “Шановний добродію Михайло Петровичу!” (до М. П. Старицької) [7: 435], “Дорога і вельмишановна добродійко Маріє Костянтинівно!” (до М. К. Заньковецької) [7: 485]; “Високошановний пане-добродію Михайло Михайловичу!” (до М. М. Коцюбинської) [7: 486].

Звертальні ввічливі конструкції на ім’я та по батькові наявні й у епістолярію І. С. Нечуя-Левицької. У переважній більшості випадків вони можуть мати при собі етикетні означення типу “шановний”, “вельмишановний”, “високоповажний”, “дорогий”, “високошановний”. “Високоповажний Павле Ігнатовичу!” (до П. Г. Житецького) [10: 467], “Дорогий Михайле Сергійовичу!” (до М. С. Грушевського) [10: 462]; “Високоповажна Олександро Михайлівно!” (до Ганни Барвінок) [10: 461]. Рідше такі звертання вживаються без означення: “Передайте, Олексю Даниловичу, сей лист в Київське географічне общество” (до О. Д. Антеповича) [10: 271], “Єлисею Кипріяновичу!” (до Є. К. Трегубова) [10: 491], “Похлопочіть, Миколо Івановичу, коли Ваша ласка і змога, щоб Абаза не держав довго моїх творів твоїх пропуская до друку” (до М. І. Костомарова) [10: 284].

Особливістю листів М. П. Старицького є те, що у них переважають ввічливі звертальні моделі, в яких власне ім’я і батьківське наймення стоять у формі називного відмінка однини: “Христос воскрес, вельмишановний і вельми дорогий серцю Панас Яковлевич, братерньо обіймаю Вас і лобизаюся тричі.” (до Панаса Мирного) [12: 590]; “Спасибі тобі, щире і велике, мій друже Михайло Петрович, за твій лист, що дійшов-таки і до нашого хутора.” (до М. П. Драгоманова) [12: 437]; “Високоповажний, славетний, дорогий батьку Данило Лукич!” (до Д. Л. Мордовцева) [12: 621]. Менш поширені етикетні звертання, в яких і ім’я, і по батькові виражаються формами кличного відмінка: “Високоповажна добродійко, дорога письменниця наша Олександро Михайлівно!” (до Ганни Барвінок) [12: 608]; “Кохана Ольго Петрівно!” (до Олени Пчілки) [12: 618]. Разом з тим у листах письменника зустрічаються звертання, в яких перше іменування стоїть у кличному, а друге – у називному відмінку або павпаки: “Високоповажний, в. шановний і коханий добродію, пане Пантелеймоне Александрович!” (до П. О. Куліша) [12: 534]; “Високоповажний, дорогий Миколо Карпович!” (до М. К. Садовського) [12: 598]; “Високоповажний, дорогий добродію, Михайло Михайловичу!” (до М. М. Коцюбинського) [12: 646]; “Високоповажний Данило Лукичу!” (до Д. Л. Мордовцева) [12: 459].

Подібне явище спостерігаємо і у епістолярній спадщині Марка Кропивницького. Так, у багатьох листах вживаються етикетні звертання, в яких обидва імені стоять або у кличному відмінку, або у називному: “Щирий, незабутній, шановний та любий Борисе Дмитровичу!” (до Б. Д. Грінченка) [5: 445]; “Вельмишановний і високоповажний друже й куме Миколо Миколайовичу!” (до М. М. Аркаса) [5: 462]; “Високоповажний добродію Ілля Юхимович!” (до І. Ю. Рспіна) [5: 454], “Шановний Микола Карпович!” (до М. К. Садовського) [5: 403]. У листах трапляються також звертальні конструкції, в яких власне ім’я вживається у називному відмінку, а назва по батькові – у кличному: “Вельмишановний Василь Александровичу!” (до В. О. Нікітіна) [5: 569]; “Високоповажана пані Любов Александрівно!” (до Л. О. Яновської) [5: 489]. Цікаво, що у листах до Д. Л. Мордовцева і до М. Ф. Сумцова Марко Кропивницький вживає варіанти звертальні ввічливі формули: “Високоповажний добродію Миколай

Хведорович!" [5: 503]; "Високоповажаний добродію *Миколай Хведоровичу!*" [5: 505]; "Високоповажаний *Миколаю Хведоровичу!*" [5: 522]; "Високоповажаний добродію *Миколу Хведоровичу!*" [5: 518].

Проте у листуванні письменників Галичини, Волині, Буковини шанобливі звертальні конструкції на ім'я та по батькові майже не використовуються або вживаються зрідка. Так, Леся Українка в одному з листів писала: "Вельмишановна пані товаришко! Не зову Вас на ймення – "отчество", бо правду кажучи, "отчества" Вашого якимось я не знаю, та й ве дуже люблю сей чуженародний звичай величання" (до Н. К. Кибальчич) [14: 248]. Не дивлячись на те, що величання адресата на ім'я та по батькові поетеса вважала чуженародним звичаєм, у її епістолярію трапляються такі етикетні формули. "Вельмишановна пані *Ольго Федорівно!*" (до О. Ф. Франко) [13: 89]; "Вельмишановний *Михайле Федоровичу!*" (до М. Ф. Комарова) [14: 220]; "Вельмишановні *Маріє Миколаївно і Борисе Дмитровичу!*" (до М. М. і Б. Д. Гринченків) [14: 281].

Ввічливі звертальні конструкції на ім'я та по батькові відсутні й в епістолярній спадщині Ольги Кобилянської. І лише у листі до Олени Пчілки, матері Лесі Українки, буковинська письменниця послуговується такою етикетною формулою, очевидно, знаючи, що на Східній Україні саме так величають поважаних і шанованих людей: "Не знаю, як з вашим здоров'ям, шановна *Ольго Петрівно!*" [3: 619]; "А мені б хотілось би дуже мати якийсь значок од Вас. дорога, люба *Ольго Петрівно!*" [3: 619]; "Прошу дуже, о кілька слівцець про себе, *найдорожча Ольго Петрівно...*" [3: 620].

Майже не зустрічаються такі етикетні звертальні моделі у епістолярію І. Я. Франка. У листі від 15 лютого 1903 року до В. М. Перетца, російського і українського літературознавця, Великий Камеңяр писав: "Оче вже Бог зна відколи збираюся відписати на Ваш ласкавий лист із 1/10, та через ніколи ніяк не зберусь. На Ваші запитання відповідаю по черзі *Моя отчество – Яковлевич, але у нас, 'не помнящих родства', і обертання по отчеству не вживається, то й Ви не робіть собі з тим церемонії!*" [16: 222]. Однак, добре знаючи, що такі звертальні конструкції широко вживаються на східноукраїнських землях, письменник у листі до Олени Пчілки пише: "Вельмишановна пані *Ольга Петрівно!*" [15: 298]. У цьому ж листі він згадує і Лесю Українку і величає її Ларисою Петрівною. У листах до О. М. Пипіна та Є. К. Трегубова І. Франко анкористовує такі ввічливі формули: "Високоповажаний добродію, *Олександрє Миколайовичу!*" [16: 224]; "Високоповажаний пане добродію *Єлисею Кипріяновичу!*" [16: 337].

Проф. І. І. Огієнко у вже згадуваній нами роботі відсутність етикетних звертальних формул у епістолярній спадщині західноукраїнських письменників пояснює так: "... значно пізніше, головню під польським впливом, в Україну потрохи заходить чужий звичай не вживати назов по батькові. Але цей звичай поширився тільки в Галичині, у Великій Україні він мало відомий" [9: 248-249]. Подібні висловлювання знаходимо і у праці М. Л. Худаша: "Послугове звужування діапазону вживання тричленних іменувань на Україні і Білорусії у пізніші часи треба пояснювати їх відірваністю від Росії і входженням до складу шляхетської Польщі, де традиційно діяла двойменна антропонімійна система" [17: 132].

Отже, важливим засобом вираження поваги та шани до адресата в епістолярному стилі ХІХ – початку ХХ ст. є етикетні звертальні конструкції на ім'я та по батькові. Вони активно функціонують у листах письменників Східної України і дуже рідко трапляються у листах західноукраїнських майстрів художнього слова. У переважній більшості авторів обидва скаадники у ввічливих звертаннях вживаються у киичному та називному відмінках. Наявність у листуванні варіантних етикетних звертальних формул свідчить про відсутність на той час єдиної літературної норми.

У ЛЕБ

Література

1. Богдан С. К. Мовний етикет і епістолярія Лесі Українки // Мовний етикет українців: традиції і сучасність. – К.: Рідна мова, 1998. – С. 370-382.

ГІСІНГІ?

2. Вибрані листи Пантелеймона Куліша українською мовою писані. – Нью-Йорк – Торонто: Українська вільна Академія наук у США. 1984. – 326 с.
3. Кобилянська О. Ю. Гвори: У 5 т. – Т. 5 За ситуаціями. Статті та спогади. Автобіографіі. Листи. – К. Держ. вид-во худ літер., 1963. – С. 247-750.
4. Коцюбинський М. М. Гвори: У 6 т. – Т. 5. Листи (1886 – 1905). – К.: Вид-во АН УРСР, 1961. – 463 с
5. Кропивницький М. М. Твори: У 6 т. – Т. 6. Нариси та вірші. Автобіографічні матеріали. Листи. – К. Держ. вид-во худ. літер., 1960. – С. 241-654.
6. Массико Я. Т. Українські імена і прізвища. – К., 1990. – 48 с.
7. Мирний Панас. Твори. У 5 т. – Т. 5. Драматичні твори. Вибрані поезії та перестіви. Статті та промови. Щоденники. Листи. – К. Держ. вид-во худ літер., 1960. – С. 429-554
8. Миронюк О. М. Історія українського мовного етикету (засоби вираження ввічливості) Автореф. дис. ... канд. філол. наук. – К., 1993. – 22 с.
9. Мигрополит Іларіон Пазви по батькові // Наша літературна мова. Як писати й говорити по-літературному. Мовні нариси. – Вінніпег: Наша культура, 1958. – С. 247-249
10. Нечуй-Левицький І. С. Зібрання творів: У 10 т. – Т. 10. Біографічні матеріали. Статті та рецензії. Фольклорні записи. Листи. – К.: Наукова думка, 1968. – С. 255-569
11. Одарченко Петро. Назви по батькові в українській мові (Відповідь п. Іванові Чинченкові) // Про культуру української мови. Збірник статей. – К.: Смолоскип, 1997. – С. 273-376.
12. Старицький М. П. Твори: У 8 т. – Т. 8. Оповідання. Статті. Листи. – К.: Дніпро, 1965 – С. 431-751.
13. Українка Леся. Зібрання творів: У 12 т. – Т. 10. – Листи (1876 – 1897). – К.: Наукова думка, 1978 – 544 с.
14. Українка Леся. Зібрання творів: У 12 т. – Т. 12. – Листи (1903 – 1913). – К.: Наукова думка, 1978 – 449 с
15. Франко І. Я. Зібрання творів: У 50 т. – Т. 49. – Листи (1886 – 1894). – К.: Наукова думка, 1986. – 809 с.
16. Франко І. Я. Зібрання творів: У 50 т. – Т. 50. – Листи (1895 – 1916). – К.: Наукова думка, 1986. – 704 с
17. Худаш М. Л. З історії української антропонімії. – К.: Наукова думка, 1977. – 236 с.
18. Шевченко Т. Г. Повне зібрання творів: У 6 т. – Т. 6. – Листи. Нотатки. Фольклорні записи. – К.: Вид-во АН УРСР, 1964. – С. 9-281.

Людмила Кравченко (Київ)

ПРИЗВИЩА ЗАХІДНОЇ ЧАСТИНИ ПОЛТАВЩИНИ, УТВОРЕНІ ВІД ХРИСТІЯНСЬКИХ ІМЕН

The surnames of Western part of Poltava region originated from proper male and female Christian names are analyzed. These anthroponyms are motivated by different structural types of Christian names.

Українська антропонімійна система відзначається особливим багатством і розмаїттям у найменуванні людей. Найважливішу роль у формуванні прізвищеских назв, що згодом стали прізвищами, відіграли імена. Прізвища, утворені від чоловічих та жіночих власних особових імен, у всіх східнослов'янських мовах становлять значну групу лексики.

Для ідентифікації українського населення західної частини Полтавщини використовується близько 5760 прізвищ, серед яких майже 20% утворено від християнських чоловічих і жіночих імен.